

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego w okresie międzywojennym w świetle akt Archiwum Narodowego w Krakowie Oddział w Tarnowie

MGR WOJCIECH WYDMAŃSKI
ŁÓDŹ, 11 KWIETNIA 2024 R.

Praca naukowa dofinansowana z środków budżetu państwa w ramach programu
Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Perły Nauki” nr projektu PN/01/0259/2022
kwota dofinansowania 196.020,00 zł całkowita wartość projektu 196.020,00 zł.

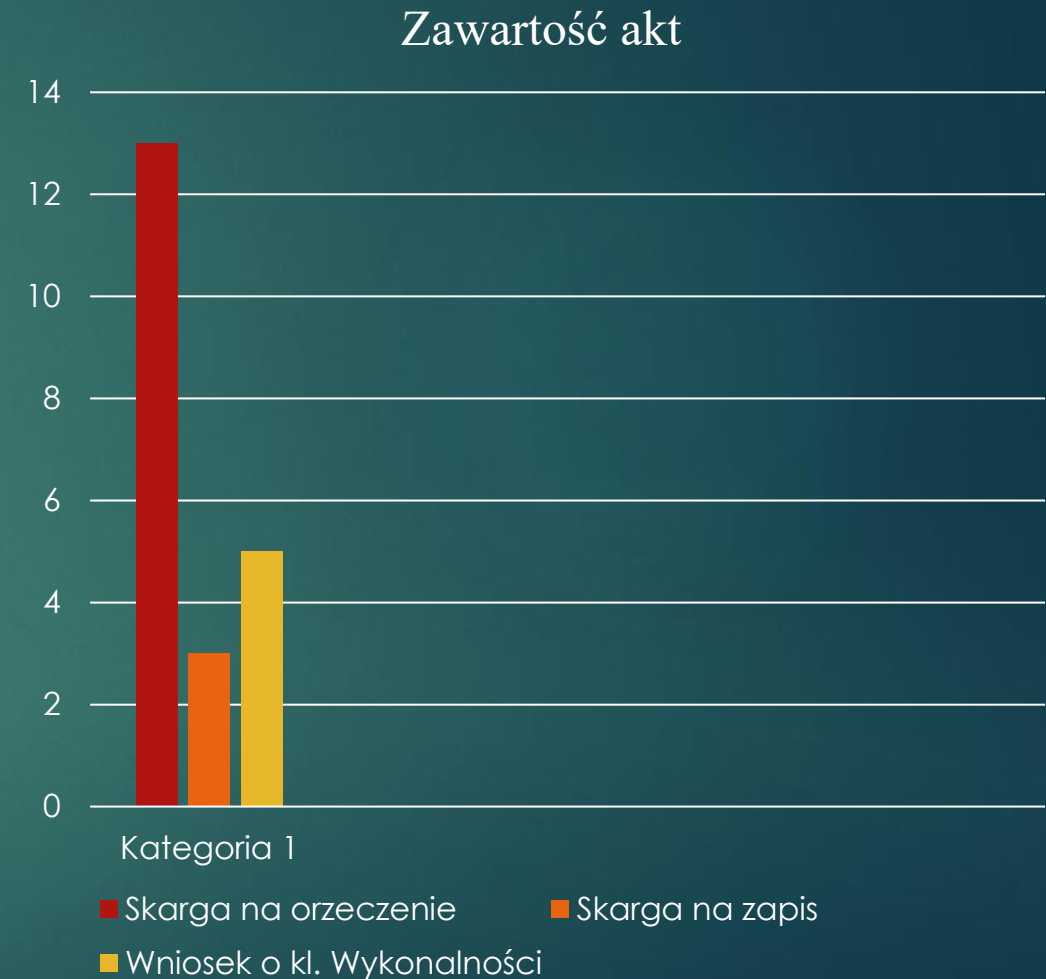

Wprowadzenie

- ▶ Temat wystąpienia
- ▶ Cel wystąpienia
- ▶ Sądownictwo polubowne
- ▶ Sądy polubowne a sądy państwowe
- ▶ Skarga na wyrok sądu polubownego

Źródła

- ▶ Sąd Okręgowy w Tarnowie (sygn. 33/93/0)
- ▶ Zawartość: 21 akt spraw dotyczących (C XIII 308/23, Cg I 32/34; Cg I 144/28, Cg I 480/23, Cg I 593/23, Cg XIII 14/27, Cg XIII 74/26, Cg XIII 228/25, Cg 281/93, Cg XV 214/25, Cg XVI 180/27, I CgJ 149/32, I CgJ 136/31, I CgJ 441/32, I Cj 129/31, XIII CgJ. 53/29, I K1 5/38, I K1 1/38, I K1 2/38, I K1 2/39, I K1 3/39)

Orzecznictwo sądów polubownych

- ▶ Przedmiot sporu
- ▶ Strony
- ▶ Pełnomocnictwu
- ▶ Wartość przedmiotu sporu
- ▶ Arbitrzy

Instytucja skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego w austriackim kodeksie postępowania cywilnego

► Art. 595

- 1) Jeżeli wcale nie było zapisu na sąd polubowny lub zapis taki był nie ważny, utracił moc prawną przed wydaniem orzeczenia sądu polubownego lub stał się bezskuteczny w szczególnym przypadku.
- 2) Nieuzyskanie należytego posłuchania przed sędziami polubownymi (przez stronę składającą skargę) lub brak ustawowego zastępcy w postępowaniu.
- 3) Naruszenie postanowienia prawnego lub umowy o obsadzeniu sądu polubownego, albo jeżeli pierwopisu lub czystopisu orzeczenia sądu polubownego nie podpisali wszyscy sędziowie polubowni.
- 4) Jeżeli sąd polubowny odrzucił bezzasadnie wyłączenie sędziego polubownego.
- 5) Jeżeli sąd polubowny przekroczył granice swego zadania.
- 6) Jeżeli orzeczenie sądu polubownego wykracza przeciw przepisom prawnym bezwzględnie obowiązującym.
- 7) Jeżeli sąd polubowny zasądził orzeczeniem stronę na wykonanie czynności ustawowe niedopuszczalnej lub zabronionej.

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego w k.p.c.

- 1) Jeżeli nie było zapisu na sąd polubowny albo gdy zapis był nieważny lub utracił moc
- 2) Jeżeli stronę pozbawiono możliwości obrony swoich praw przed sądem polubownym
- 3) Jeżeli nie zachowano przepisów postępowania, przewidzianych w zapisie lub w ustawie, zwłaszcza przepisów o składzie sądu, głosowaniu, wyłączeniu sędziów i o wyroku
- 4) Jeżeli rozstrzygnięcie o żądaniach stron jest niezrozumiałe, zawiera sprzeczności, przekracza granice zapisu na albo treścią swą ubliża porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom
- 5) Jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstaw skargi o wznowienie postępowania.

Skarga na wyrok sądu polubownego a skarga na zapis na sąd polubowny

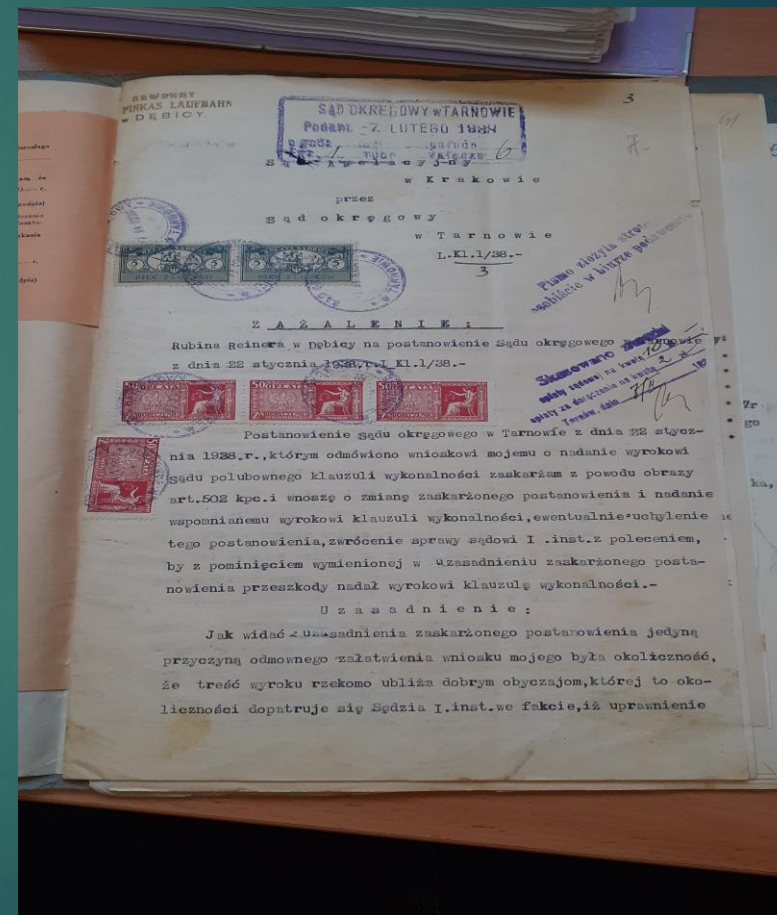
- ▶ Skarga/wniosek/podanie (terminologia)
- ▶ Dotyczy zapisu na sąd polubowny (umowy), a nie orzeczenia (wyroku) sądu polubownego
- ▶ Sprawa Cg XIII 228/25
- ▶ Zarzut: naruszenie zapisu na sąd polubowny poprzez niewydanie orzeczenia w określonym (w zapisie) terminie (26 lutego 1924) r. Postępowanie polubowne nadal trwało (o 1,5 roku dłużej niż przewidywał zapis – data wniosku (22 października 1925 r.
- ▶ Sprawa Cg XV 214/25
- ▶ Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie, zarzut skarżącego, że arbitrzy bezzasadnie przedłużają postępowanie nie narusza zapisu na sąd polubowny, powodując jego mocy obowiązującej. Arbitrzy odroczyli rozprawę z 10 na 22 czerwca 1925 r. na której wydali wyrok.

Skarga na wyrok sądu polubownego a apelacja od wyroku sądu polubownego

- ▶ Środek odwoławczy w postępowaniu polubownym
- ▶ „sąd polubowny II instancji”
- ▶ Instytucja rzadko spotykana w praktyce arbitrażowej
- ▶ Określenie instytucji w zapisie na sąd polubowny
- ▶ Zrzeczenie się środka odwoławczego
- ▶ Instytucja popularna w arbitrażu francuskim, mniej w niemieckim i austriackim.
- ▶ „apelacja” była rozpatrywana przez sąd II instancji wskazany przez strony, skarga na wyrok to instytucja określona w procedurze cywilnej, kierowana do sądu państwowego.

Zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wyroku sądu polubownego

- ▶ Kontrola sądu państwowego
- ▶ Podstawa: naruszenie porządku publicznego lub dobrych obyczajów
- ▶ Brak wykonalności wyroku, a jego uchylenie

Zarzuty podnoszone w skargach

- ▶ Niewłaściwe doręczenie wezwania na rozprawę Sądu Rozjemczego Giełdy Płodów Rolnych w Krakowie (Cg XIII 74/26).
- ▶ Zapis na sąd polubowny – zarzut dotyczący przekroczenia terminu w jakim sąd miał wydać wyrok, niepodpisanie zapisu na sąd polubowny, wygaśnięcie zapisu na sąd polubowny, utrata osobowości prawnej przez stronę zapisu na sąd polubowny.
- ▶ Naruszenie przepisów o postępowaniu (regulaminu sądu polubownego)
- ▶ Res iudicata - rozpatrzenie sporu przez sąd rabinacki (Cg XIII 281/91)
- ▶ Przekroczenie zakresu sądu polubownego, poprzez zobowiązanie strony przez sąd do złożenia przygięci (rota w wyroku) przed sądem polubownym w terminie 30 dni pod sankcją utraty połowy majątku.
- ▶ Naruszenie przepisów bezwzględnie obowiązujących (I CgJ. 136/31)
- ▶ Wniosek o: zabezpieczenie (XIII Cg J. 53/29); wstrzymanie egzekucji (Cg XIII 74 26); wniosek o udzielenie prawa ubogich CgJ. 53/23

Stanowisko sądów państwowych

- ▶ Wyrok SN 18/31925 III Rw.407/24. Powódka miała być wysłuchana zgodnie z zapisem na sąd polubowny, ale nie stawiała się mimo wezwania sądu. Nie stanowi naruszenia wysłuchania pominięcia (nieprzeprowadzenie) dowodu z zeznań świadka.
- ▶ Niesporządzenie na piśmie wyroku sądu polubownego (Cg XIII 14 27 stanowisko SO i SA)
- ▶ Naruszenie przepisów bezwzględnie obowiązujących dotyczących nabycia nieruchomości (I Cj 129/31).
- ▶ Udział superarbitra tylko w głosowaniu gdy brak było zgodności między dwoma arbitrami – zdaniem SN nie stanowi naruszenia

Podsumowanie

- ▶ Interesujący materiał badawczy
- ▶ Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego była częstym środkiem stosowanym w sprawach arbitrażowych
- ▶ Terminologia (skarga, wniosek, podanie, pozew, petycja, prośba)
- ▶ Kształtowanie się praktyki orzeczniczej w zakresie przesłanek uzasadniających uchylenie orzeczenia sądu polubownego
- ▶ Niski odsetek uwzględnionych skarg przez sądy państwowe (Cg XIII 74/26)
- ▶ Konieczność dalszych badań (porównawczych)

Dziękuję za uwagę!

Bibliografia i źródła

- 1) Biały A., *Zarys historii sądownictwa polubownego do 1939 r.*, (w:) *Sądy polubowne i mediacje*, red. J. Olszewski, Warszawa 2008.
- 2) Goldwag N., *Przewodnik sędziego polubownego*, Warszawa 1938.
- 3) Gołąb-Wusatowski, *Kodeks sądów polubownych. Komentarz*, Warszawa 1933.
- 4) Kocot S., *Sądy polubowne w stosunkach handlowych*, Warszawa 1927.
- 5) Koredczuk J., *Postępowanie przed sądem polubownym według kodeksu postępowania cywilnego z 1930 roku*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo” 2011.
- 6) Koredczuk J., *Wygaśnięcie zapisu na sąd polubowny według kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r.* (w:) „Studia historycznoprawne”, Wrocław 2009.
- 7) Kuratowski R., *Sądownictwo polubowne*, Warszawa 1932.
- 8) Mantel A., *Sądy polubowne – krótki zarys z wzorami pism ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb spółdzielni*, Warszawa 1933.
- 9) Moniuszko A., Rosner A., *Historia polubownego rozwiązywania sporów na ziemiach polskich. Zarys problematyki.* (w:) *Mediacje. Teoria i praktyka*, red. E. Gmurzyńska, R. Morek. Warszawa 2014.
- 10) Mróz T., *O państwowym arbitrażu gospodarczym i jego funkcjach w PRL*, Miscellanea Historico-Iuridica t. III, Białystok 2005.
- 11) Paulsson J., *The Idea of Arbitration*, Oxford 2013.
- 12) Rodak M., *Mit a rzeczywistość*, Warszawa 2012.
- 13) Rundstein S., *Międzynarodowe ujednolicenie sądownictwa polubownego*, Warszawa 1936.
- 14) Schinazi M., *The Three Ages of International Commercial Arbitration*, Cambridge University Press 2021.
- 15) Stawarska-Rippel A., *Państwowy arbitraż w ZSRR*, „Miscellanea Historico-Iuridica” 2009, T. 7.
- 16) Wajsfater I., *Sądy polubowne. Ustawodawstwo – wykładnia – orzecznictwo -praktyka*, Warszawa 1938.
- 17) Wyrzykowski D., *Sądy polubowne przy izbach gospodarczych jako forum rozstrzygania sporów pomiędzy przedsiębiorcami w Polsce. Tradycja, teraźniejszość i perspektywy na przyszłość*, (w:) *Między tradycją a nowoczesnością*, red. Ł. Pisarczyk, Warszawa 2019.